

La platja d'Espolla, al Pla de l'Estany, passa vuit mesos l'any completament seca. Els aqüífers subterranis que la connecten amb el llac de Banyoles en tenen la culpa.

El fòssil vivent

El tríops és un petit crustaci que habita la platja d'Espolla des de fa més de 200 milions d'anys. Adaptat a les condicions més dures, un vídeo ens fa conèixer les característiques d'aquest vertader fòssil vivent.

Sens dubte, és l'habitant del Pla de l'Estany que pot acreditar més antiguitat quant a arrelament a la comarca. Els seus avantpassats hi vivien ja fa més de 200 milions d'anys. És el tríops, un menut crustaci branquiòpode, dit popularment tortugueta. No arriba als deu centímetres i suporta les dures condicions de vida d'unes aigües que, durant l'any, poden enretirar-se fins a vuit mesos seguits.

De tríops, se n'han trobat en el registre fòssil corresponent al període permia –final de l'era primària–, que arriba fins a uns 240 milions d'anys. Però encara se'n poden veure, si es té l'encert i la sort de trobar-ne, a l'anomenada platja d'Espolla, situada molt a la vora de l'estany de Banyoles. Com que el tríops gairebé no sembla haver evolucionat en aquests milers de segles, se'n pot dir, amb justícia, un fòssil vivent.

I *El fòssil vivent* és precisament el títol d'un vídeo divulgatiu, realitzat amb el suport de la Fundació Roca Galès i produït per Vídeo Play

Serveis, de la Bisbal (Baix Empordà). Edmon Amill, Ernest Bou, Antoni Martí i Joan Simó, amb el suport d'Ernest Costa, en són els autors.

Les imatges expliquen les característiques d'alguns llacs catalans, com ara el de Banyoles, que és d'origen càrstic; és a dir, que s'ha format per dissolució superficial i subterrània de roques calcàries –l'aigua que conté prové, la major part, d'aqüífers subterranis–. Però mentre l'estany sempre té aigua en tota la seva superfície –això en fa el primer llac de Catalunya i el segon de la península– algunes zones limítrofes viuen canvis espectaculars.

Així, la platja d'Espolla es veu durant uns quatre mesos seguits amb aigua a vessar, i sol passar vuit mesos més en la sequera més absoluta. Això és degut al fet que es troba a 240 metres d'altura –una setantena més que no l'estany–. Per això, quan la pressió dels corrents subterranis és suficient –normalment a la primavera i a la tardor–, l'aigua brolla amb força petot arreu. En canvi, quan el nivell dels rius i

JORDI CAMPRODON

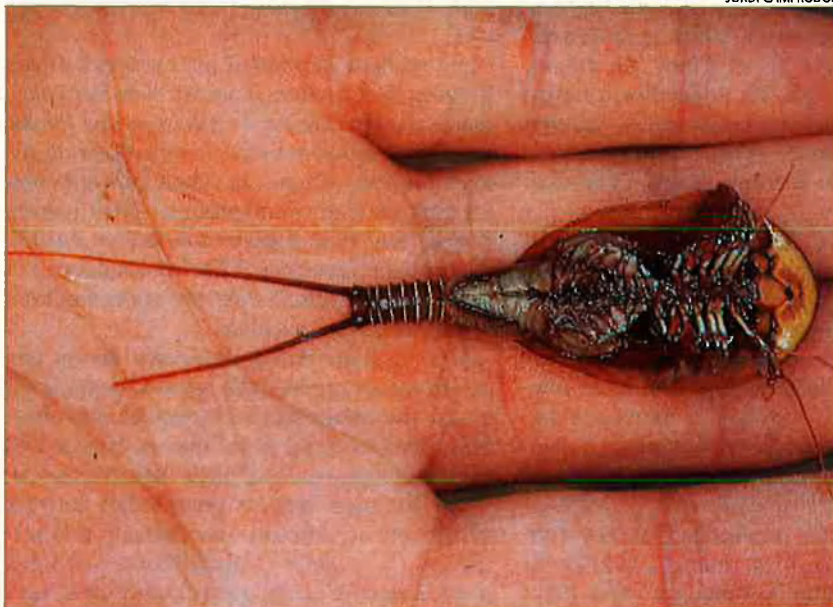
El tríops s'ha adaptat perfectament a la vida d'aigua intermitent i poc profunda de la platja d'Espolla. Als Països Catalans aquests crustacis també es poden trobar en altres zones humides, entre les quals es troben els camps d'arròs.

de l'estany és baix, la platja d'Espolla es torna ben eixuta, la terra s'asseca i s'esquerda i sembla buida de vida.

Aquests alts i baixos són suportats pel tríops. Espècie oportunista, s'ha adaptat a la vida en aigües intermitents i poc profundes. Normalment s'alimenta de vegetals, però es pot tornar carnívor si les condicions ho requereixen. I fins i tot arriba a practicar el canibalisme, en condicions extremes.

Quan l'aigua desapareix, milers i milers d'individus queden escampats per terra, formant una verdadera catifa, juntament amb larves d'amfibis. Però el tríops ha aconseguit de deixar els ous a les esquerdes de la terra. Aquests ous s'hi quedaran en estat latent fins que no torni l'aigua. Si bé a la platja d'Espolla aquest període, com hem dit, no sol ser superior a vuit mesos, en altres llocs, ous d'espècies semblants

JORDI CAMPRODON

al tríops poden resistir fins a dos anys de sequera absoluta.

Amb l'aigua, els ous s'obren i les larves comencen a desenvolupar-se. D'aquesta forma, els tríops asseguren la pervivença de l'espècie, com des de fa 200 milions d'anys.

Els tríops es troben també en altres zones dels Països Catalans. Així, n'hi ha al Delta de l'Ebre, a les Illes i al País Valencià. Fora d'aquí, se'n troben a Sardenya i a punts d'Àfrica, de l'Orient Mitjà i d'Amèrica.

La seva voracitat els permet de sobreviure en condicions extremes. Així, en alguns llocs els coneixen per "escombriaires de la bassa", perquè per procurar-se aliment n'escuren el fons. Però aquesta capacitat de sobreviure també pot ser negativa. Així al Delta de l'Ebre destrossen collites d'arròs.

Però si els tríops amenacen collites, l'activitat humana també amenaça els tríops. Així, un polígon industrial proper podria augmentar la contaminació i faria desaparèixer els tríops. L'equilibri de l'ecosistema desapareixeria, tal com el coneixem, i es formaria d'una altra manera. També els amfibis corren perill. En un equilibri fràgil, el creixement de les construccions —des de carreteres a cases, passant per qualsevol altre element— en dificulta la migració i la procreació i els fa més difícil d'obtenir aliment.

Els autors del vídeo ofereixen la possibilitat d'observar els tríops. Un rodatge pacient que s'ha allargat molts mesos mostra les característiques d'aquest petit crustaci. I, a més a més, promou la curiositat i l'interès per aquest indret.

Però, pels autors, això té un perill. La moda del turisme ecològic, dels viatges i excursions per conèixer determinats llocs d'interès natural augmenta la freqüentació humana en indrets que ja es troben en situació delicada.

D'aquesta manera, ens trobem amb una contradicció: promovem el coneixement d'aquests llocs i de les espècies que hi habiten, però, al mateix temps, augmentem l'impacte humà sobre el seu medi.

Tot i així, com que el primer pas per a estimar la natura és de conèixer-la, la difusió de vídeos com aquest, tot i els perills que implica, sembla absolutament necessària. Només cal, després, fer veure a la gent que un interès excessiu pot ser més negatiu que no la indiferència.

Aquest petit animal ha resistit més de 200 milions d'anys en les condicions més violentes, s'ha sabut adaptar sempre al mode de vida que la natura l'hi ha deixat tenir. Fins i tot ha suportat els grans canvis biològics i les extincions en massa que han afectat més de la meitat de les espècies del planeta. Després de suportar tot això, seria molt trist que ara desaparegués de la platja d'Espolla per culpa de l'activitat o de la irresponsabilitat humanes. **Xavier Duran**